

De Vlaamse Diatekst

BEGRIJPEND LEZEN IN KAART BRENGEN EN MONITOREN GEDURENDE DE SCHOOLLOOPBAAN

Begrijpend lezen is belangrijk om volwaardig te kunnen deelnemen aan de 21ste-eeuwse samenleving. Omdat vaardig zijn in begrijpend lezen steeds belangrijker wordt, neemt ook de behoefte toe om in het onderwijs te monitoren hoe ver leerlingen op dat gebied staan. Enkel zo is het mogelijk om eventuele leesproblemen tijdig te signaleren en eraan te werken. Met ‘Diatekst’, een onderdeel van de Diatoetsen, kan daarin voorzien worden, en intussen is er hard gewerkt aan een Vlaamse versie.

Blijde Van Driessche

NAAR EEN VLAAMSE VERSIE

Diatekst is een gestandaardiseerd instrument dat momenteel in vele Vlaamse scholen wordt gebruikt om de schoolse leesvaardigheid van leerlingen in het secundair onderwijs in kaart te brengen. Tot 2019 gebeurde dat echter steeds op basis van de bestaande Nederlandse Diatekst-toets, die met materiaal uit Nederland werkt, wat niet altijd evident is voor Vlaamse leerlingen, en intussen ook enigszins verouderd is geraakt.

Met de modernisering van het secundair onderwijs in Vlaanderen, die vorig schooljaar officieel van start ging, was

er een directe aanleiding om werk te maken van een vernieuwde en Vlaamse Diatekst, aangeboden door *DiaBe*. Die vernieuwde versie zou bovendien toelaten om in te pikken op de groeiende bezorgdheid over het dalend niveau van leerlingen inzake begrijpend lezen, en te voorzien in een nieuwe normering die scholen in staat stelt het niveau en de vorderingen van leerlingen in kaart te brengen.

ONTWIKKELING

De teksten uit de bestaande Nederlandse Diatekst-toets werden, samen met de bijbehorende vragen, gescreend en

aangepast aan de Vlaamse (onderwijs) context. Dat gebeurde in samenspraak met een panel van experts, dat zich ook boog over de ontwikkeling van nieuw materiaal. De herwerkte en nieuw ontwikkelde teksten kregen via een paarsgewijze beoordeling een moeilijkheidsgraad toegekend, waarna het materiaal uitgebreid werd uitgetest bij leerlingen: eerst in een kleinschalig vooronderzoek, later in een groter onderzoek bij 7000 Vlaamse leerlingen. Op basis daarvan werd de definitieve toets opgesteld. De toetsgegevens zullen ingezet worden om de statistische normen voor de toets verder te ontwikkelen en te diversifiëren (met bijvoorbeeld een weging van de scores naar regio).

Over de auteur

BLIJDE VAN DRIESSCHE

was toetsontwikkelaar bij het Dia@be-project, met Emmelien Merchie en Hilde Van Keer als projectleiders, verbonden aan de onderzoeksgroep Taal, Leren, Innoveren (vakgroep Onderwijskunde, Universiteit Gent). Michiel Hol en Marijn Albers-Waaijer (Diataal BV) staan in voor de psychometrische ondersteuning van het Dia@be-project, dat verder ook nog begeleid wordt door Hilde Hacquebord (oprichter-directeur van Diataal BV), Jolijn Sonnaert (productmanager DiaBe) en Jonathan Delestinne (zaakvoerder DiaBe).

HOE ZIET DE VLAAMSE DIATEKST ERUIT?

De vernieuwde Vlaamse Diatekst bestaat uit informatieve basis- en variateksten met bijbehorende vragen. De teksten bieden een representatief beeld van het soort teksten waarmee leerlingen op school en in de samenleving te maken krijgen. De variateksten zijn vaak korter van aard en kunnen verschillende vormen aannemen naargelang van hun boodschap. In het aanbod van teksten komen diverse tekstonderwerpen aan bod. Daarbij is rekening gehouden met de diversiteit onder leerlingen, zowel naar interesse als naar (culturele) achtergrond. Er is gekozen voor teksten die aansluiten bij de verschillende studiedomeinen binnen het vernieuwde secundair onderwijs: taal en cultuur, STEM, kunst en creatie, land- en tuinbouw, economie en organisatie, maatschappij en welzijn, sport en ook voeding en horeca. De teksten worden voorzien van meerkeuzevragen op micro-, meso- en macroniveau. Zo wordt er gepeild naar het begrip van specifieke woorden en zinnen in de tekst (micro), verbanden binnen een alinea (meso) en het begrip van de gehele tekst (macro).

Diatekst wordt digitaal afgenomen, in een online toetsomgeving. Dat laat toe om adaptief te werken: de toets past zich aan het niveau van de leerling aan. Er wordt gestart met teksten die passen bij het niveau van een leerling op een bepaald niveau. Afhankelijk van hoe de leerling tijdens het toetsen presteert, geeft de toets daarna moeilijkere of net makkelijkere teksten, zodat leerlingen op hun eigen niveau getoetst worden. Online toetsen zorgt ook voor onmiddellijke terugkoppeling: de toets wordt automatisch en snel nagekeken, en de leraar krijgt meteen na de afname inzicht in de prestaties van de leerlingen. Dat maakt meteen de weg vrij voor gerichte onder-

steuning op individueel niveau. Voor het eerste jaar secundair biedt Diatekst ook een nulmeting. Zo krijg je als leraar inzicht in het startniveau van nieuwe leerlingen in het secundair onderwijs. Via volgmetingen op het einde van leerjaren 1, 2, 3 en 4 kun je de ontwikkeling van leerlingen verder monitoren. Omdat er telkens met dezelfde meetschaal wordt gewerkt, is het ook makkelijk om de scores van verschillende leerjaren en niveaus rechtstreeks met elkaar te vergelijken.

AAN DE SLAG MET DE RESULTATEN

Nadat de toetsen zijn gemaakt, kunnen scholen met hun eigen account de resultaten inkijken, met rapportages op leerling-, klas- en schoolniveau. Voor elke leerling worden er vier types gegevens weergegeven:

- Het begripndleesniveau (BLN), een score op een ontwikkelingschaal die via kleurencodes laat zien in hoeverre de leerling op weg is naar het te bereiken niveau;
- Een referentieniveau (1F tot en met 4F), dat indirect gebaseerd is op het Referentiekader Nederlandse taal en rekenen en afgeleid is van het Europees Referentiekader (ERK). Dit zal verder ontwikkeld worden in overeenstemming met de Vlaamse eindtermen;
- Een letterscore die het percentiel weergeeft waarin de leerling zich qua BLN-score bevindt: van A (percentiel 76-100) tot E (percentiel 10 en lager). Zo wordt duidelijk of een leerling boven (A en B), rond (C) of onder (D of E) de gemiddelde leerling uit eenzelfde onderwijsniveau scoort, wat gerichte ondersteuning en differentiatie mogelijk maakt;
- Een lezerstypering, op basis van de uitgesplitste micro-, meso- en macroscores, met onderscheid tussen drie profielen van lezers: de *compense-*

rende lezer (moeilijkheden op woordniveau, maar begrijpt de hoofdlijnen van de tekst), de *schoolse lezer* (goede taal- en woordenschatkennis, maar weinig oog voor de betekenis van de tekst in z'n geheel) en de *vermijdende lezer* (die zwak scoort op zowel woord- als tekstniveau). Met deze informatie kunnen leraren inspelen op de groeimogelijkheden van leerlingen. De deelscores en lezersprofielen zullen binnen de vernieuwde Diatekst verder ontwikkeld worden en zullen onderdeel zijn van validatieonderzoek.

VERDER AAN DE SLAG

Leraren kunnen aan de hand van al deze resultaten sterk(er) inzetten op gerichte ondersteuning voor hun leerlingen, zowel individueel als klassikaal. Dat kan onder meer met het aanvullende oefenmateriaal van Diaplus, dat een grote verzameling teksten en opdrachten op niveau omvat. Bij specifieke thema's worden er ook overkoepelende lesfiches aangeboden.

Over Diatoetsen

Diatoetsen zijn een methode-onafhankelijk online leerlingvolgsysteem voor taal en rekenen, met bijkomend oefenmateriaal. Deze toetsen kunnen ingezet worden in het basis- en secundair onderwijs. De resultaten kunnen op leerling-, klas- en schoolniveau worden bekeken. Meer informatie is terug te vinden op www.diatoetsen.be.